

אנה עדי בשבחי הצנרת

בבוקר החלון חשוך לגמרי, ולכן האור שכבר דולק במסדרון נראה לא שייך ומטריד, כאילו קרה משהו באמצע הלילה, שגרם לאנדרלמוסיית הקימה וההתארגנות. דברים שקורים באמצע הלילה, מעצם זמן התרחשותם הם מבהילים. לכן מרגישים הקלה מסוימת כאשר מבחינים בסימנים הרגילים של הבוקר – הרעש של המים באמבטיה, צפצוף הקומקום הרותח במטבח, הקולות העמומים של הפיצוח והגרירה העולים מהרחוב עד הקומה השישית – רחשי פינוי השלג הקפוא. זהו סימן בטוח לכך שהלילה נגמר, שהרי לא מתחילים בניקוי הרחובות עד שמגיעה השעה הרשמית של הבוקר.

כך מתחיל היום – להתיישב במיטה, וכדאי לא להשאיר את הרגליים מקופלות בישיבה מזרחית, כי זה מפתה להישאר מתחת לשמיכה עוד קצת. צריך ללבוש את שמלת הצמר התכולה, שאימא סרגה בימיה הנינוחים בעבודה. לשמלה יש מין חגורת שרוך, שמושחלת בחורים קטנים מסביב, וכאשר מושכים בה, היא מחליקה סביב המותניים. כשממהרים פחות, אפשר לשלוף את השרוך מהשמלה, לכרוך אותו סביבי, לסמן את ההיקף ואחר כך לקפל לפי הסימון וללואה ריקה ולהתפעל – איך המותניים שלי נכנסים במרחב צר כל כך. עניין המותניים הוא נושא שנעים להרהר בו – אני רזה, ובכך שפר עלי גורלי. בנוסף, יש לי רעמת תלתלים, בזמן שלרוב הילדות יש במקרה הטוב סלסולים קלושים בקצות הצמות הדקיקות. חוץ מזה, אני חכמה, אבל את זה אפשר להגיד על כל המשפחה שלנו, ככה שזו באמת לא חוכמה. לעומת זאת, לגבי הרזון – רק אבא רזה, ובקשר לתלתלים – אף אחד לא ממש מתולתל. החוכמה והשיער המיוחד הם מפני שאנחנו יהודים. תמיד כשמדברים על מישהו שראוי להערכה או סתם מוצא חן בעיני אימא ואבא, הם אומרים שהוא נראה "א' יידישע פנים", והסימנים העיקריים הם שכל חריף ושיער מתולתל. קיים, כמובן, גם עניין האף – הסברה הרווחת היא, שליהודים יש אף גדול ונשרי, לעומת הרוסים, שיש להם אף קטן וסולד, אבל זהו כלי זיהוי גס ולא אלגנטי, שמשתמשים בו האנטישמים, ולכן לא נרחיב על כך את הדיבור. בכך שלבשתי את השמלה, תהליך ההכנות ליציאה החוצה רק מתחיל. בחורף יש רשימה בלתי מעורערת של בגדים, שאם את ילדה, עלייך לעטות

על עצמך בשיטתיות, עד שתהיי מוכנה לצאת אל הקור: טייץ סרוג מצמר מעל לגרביון הכותנה, סוודר מעל השמלה, ורצוי מאוד שיהיה עם צווארון ארוך ונגלל, כי אם תיגע הרוח בגרון החשוף (שאינן להעלות דבר שכזה על הדעת) – אבל אם, בגלל רשלנות וקלות דעת שלא ייאמנו, זה בכל זאת יקרה, אזי סכנת ההצטננות היא כמעט ודאית, ונצטרך לנקוט פעולות-נגד בהולות, כמו טבילת כפות הרגליים במים חמים מאוד: יושבים על שפת האמבטיה וממלאים אותה תחילה במים חמימים. לאט לאט סוגרים את ברז המים הקרים ופותחים את זה של החמים, עד שהעור מתחיל לשרוף. אם עושים את זה בסבלנות ובהדרגה, אפשר להגיע לרמת חום כזו, שתהיה בלתי נסבלת לטבילה פתאומית. וגם כאשר עור כפות הרגליים כבר התרגל למידת החום, ומרגישים בו רק מעין עקצוץ נעים, המים ממשיכים להתקדם במעלה הקרסוליים, והעור השורף הופך למעקצץ ככל שמפלס המים עולה. אחר כך מנגבים מהר את הרגליים האדומות והקמוטות ולובשים מיד גרבי צמר, כדי לשמור על אפקט החום, והולכים לשתות תה עם ריבת פטל... סביר להניח שההצטננות תבוא בכל מקרה, אבל אנחנו עשינו כל מה שיכולנו.

מכל מקום, סימני ההצטננות עלולים להופיע גם סתם כך, כאשר אנחנו לא מסוגלים להעלות בדעתנו את הנסיבות שבהן כשלנו במאמץ המתמשך שלנו כנגד מזג האוויר. הרבה פעמים השיעולים והנזלת מתגנבים וצצים מבלי שנוכל להצביע ולו על פעם אחת שבה הקלנו ראש במלאכת איטום הפתחים לקראת היציאה החוצה. כשזה קורה ככה, בלי שהיתה לנו השחות להתכוון ולהחזיר מלחמה, אימא נראית כל כך מודאגת ואובדת עצות, שאני משתדלת להצניע כמה שאני יכולה את כחוכחי הגרון ואת המשיכות באף, וזאת למרות שאני יודעת, שגילוי ההצטננות צופן בחובו חופשה מתוקה מהגן.

סיבה נוספת נגד ההכרזה ברבים על המחלה היא שאבא, קרוב לוודאי, ינעץ את סיבת השיעולים בניקיון הלא כל כך מושלם של הבית שלנו ובפרט באבק, שאבא מיטיב כל כך להבחין בו ואילו אימא לא ממש שמה אליו לב. אזכור נושא האבק עלול לגרום לאבא לפתוח במבצע ניקיון הכרוך בהזזת הרהיטים הקלים יותר ובזחילה מתחת לרהיטים הכבדים, תוך שהוא מהמהם קולות כעס שתומים, כביכול על הלכלוך, אבל למעשה – עלינו, שלא מפריע לנו לחיות מוקפות פתיתי אבק.

ואז – בעודנו יושבות אסופות רגליים על הספות, שלוות הערב נקרעת בהנפות מטאטא, והאוויר מתמלא באובך ובנהמות זעם כבושות, מגיע תורה

של אימא להיעלב, כי היא לא ביקשה את התנדבות הניקיון הזו, והתוצאה, על כל בריאותה ורעננותה, לא שווה בעיניה את קלקול שעות הרוגע של הערב.

לכן, כשאני מרגישה את הגירוי המוכר בגרון, קם לנגד עיני חיזיון סערת הניקיון האפופה אבק ורוגז, וההתפייסות שתמיד מתעכבת, לעומת הערב השקט עם התה האדמדם והריחני ונקישות הכפיות בצנצנת הריבה והשירים ברדיו בתוכנית "לבקשת העמלים" והשיחה שמתנהלת בעצלתיים ונקטעת מדי פעם בצחוק הפעמונים של אימא; וזוגיות החלון הקפואות, שהרוח מחליקה על פניהן, בד קטיפה ממוסגר, כחול, חלק ונוצץ, מעוטר בתחרת הכפור; וההסקה הלוהטת; וספרי הבישול עם תמונותיהם, המשרים נעימות נינוחה... לאור השיקולים האלה אני מחניקה בדרך כלל את דחף השיעול ומבקשת עוד כוס תה עם ריבת פטל. ייתכן שכמה הצטננויות נמנעו בעודן באבן בשיטת הטיפול הזו.

אבל נכון לעכשיו, מערכת האף-אוזן-גרון לא מראה סימני מצוקה, ולכן אין בְּרָרָה אלא להמשיך ולהתלבש, כדי להתחיל את הדרך אל הגן. אחרי נעילת המגפיים החדשים (הבזק של סיפוק במועקת הבוקר – המגפיים הם כמו של הילדות הגדולות, תלמידות בית ספר) מתחיל להיות באמת די חם – עוד סיבה להזדרז. אבל עדיין נשאר: לחבוש מטפחת ראש, להעביר את קצותיה בהצלבה מתחת לסנטר ולקשור על העורף, ועל זה – הכובע, שגם אותו אימא סרגה. יש לו צורת מצנפת עם צווארון שמונח על הכתפיים ושרוכים שצריך לקשור מתחת לסנטר. הכובע נחמד, במיוחד הפונפון המשתלשל מקצה חוד המצנפת, אבל הוא רחוק מלהיות הכובע שבעונה הזו של השנה אני יכולה רק לחלום עליו – כזה שלא קושרים, אלא פשוט מניחים על הראש, כמו שעושים הגדולים – ברט, או סתם כובע עגול עם שוליים מקופלים למעלה – אבל על זה אין מה לדבר מטעמים מובנים. אחרי הכובע מגיע תור הכפפות, שאת שוליהן יש לתחוב לתוך שרוולי השמלה ואז לתפוס בקצות האצבעות את המנז'טים של הסוודר, ואת כל הקונסטרוקציה הזו להשחיל אל שרוולי המעיל, ואז: לרכוס את הכפתורים, להרים את צווארון הפרווה, לכרוך מסביב את הצעיף ולקשור מלפנים ולא מאחור (מה שעושים לתינוקות שלא אכפת להם איך הם נראים) וזהו – מוכנים לדרך.

יוצאים החוצה. כאן נראה החושך סמיך פחות, הולך ונפרם על ידי הנוגה הצונן של החלונות המוארים. אנחנו פונים שמאלה והולכים לאורך הבניין לכיוון

תחנת האוטובוס. הבניין שלנו הוא האמצעי מבין שלושה בניינים הבנויים בצורת "ח". בתוך ה"ח" יש חצר למשחקים ובית ספר. התכנון היה, כנראה, שכל שלושת הבתים יפנו אל החצר, אבל כל שש הכניסות של הבניין שלנו פונות החוצה, לצד שממנו רואים את הכביש העוקף את מוסקבה, ומאחוריו – שדות ויערות. אנחנו חושבים שהבניין שלנו הפוך, כי מישוהו התבלבל בקריאת השרטוטים, אבל יכול להיות גם שמלכתחילה היתה בהם טעות. בכלל, השכונות החדשות האלה, המלאות בבנייני בלוקים בהירים, שונות מאוד מהסביבה שממנה הגענו ושבה נשארנו לגור סבתא וכל שאר המשפחה – קרוב הרבה יותר למרכז העיר. אצל סבתא יש הרגשה שהכול מונח בדיוק במקום הנכון – בתי הלכנים הכבדים והאדמדמים עם המרזבים החטובים והמסתוריים והחנויות בקומות הקרקע שבערבים מטילות זוהר כחלחל על המדרכות המכוסות בשכבה דקה של שלג טרי, השדרות הרחבות בצל העצים הענקיים, שתי חנויות הלחם הנמצאות במרחקים שווים מהבית, ולא משנה, אם תלך ימינה או שמאלה, תוכל להיכנס ולקנות לחמנייה מתוקה עם ריבה ופירורי אגוזים או שקית דובשניות, הטרמוואים מעבר לשדרה, המשמיעים קולות צלצול המיוחדים רק להם ושנעים כל כך להירדם לצלילם המגיע אפילו עד הקומה השמינית, וכמובן – הפארק.

ואילו כאן אצלנו – הבניינים שמפוזרים כאילו באקראי, שבילים מצטלבים שפילסו התושבים לרוחב מגרשים ריקים, עצים דקיקים בודדים בין ערמות השלג, פנסים שפתאום לא מאירים, זכוכיות שבורות בכניסות הבתים, חבורות נערים מעשנים וצוחקים בקולי קולות – רצוי מאוד להתרחק, למרות הסקרנות, והכול כאילו זמני, לא מוחלט, פרוץ לכל רוח.

אנחנו ממהרים לאורך הבניין ההפוך שלנו, פונים שוב באחת הפינות של ה"ח" וחוצים באלכסון חלקת שלג רחבה המפרידה בין הבניינים לבין הכביש. אנחנו הולכים בשביל שהתוו האנשים בדרכם לתחנת האוטובוס. למעשה, זאת אמורה להיות מין גינה, והיא אפילו מוקפת בגדר קטנה שהקימו התושבים שוחרי הטבע. רובם, כנראה, הגיעו לכאן ממקומות כפריים, וגם זה מוסיף לצורך שלהם בגדרות. אבל רוב האוכלוסייה פה מורכבת מעירוניים כמונו, ושלא כמונו הם חסרי סנטימנטים לטבע וחסרי כבוד לרעיון הגדרות. רוב האנשים כאן סבורים שאם עומדת בדרכך גדר, ועוד כזאת שאפשר לדלג מעליה בקלות, יהיה זה רכרוכי, אם לא ילדותי, להיכנע למסלול העוקף, שניסו לכפות עליך אוהבי הטבע הכפריים ו"אינטליגנטים" תימהוניים. אנחנו שייכים

דווקא לקטגוריה השנייה, ולכן לא מתאים לנו לחצות את המגרש בשעטה יחד עם כולם, אבל – (א) כיוון שעכשיו חורף, אנחנו לא פוגעים בשום צמחייה שעשויה היתה לצמוח כאן; (ב) השביל הוא עובדה קיימת, וגם אם נלך מסביב זה לא יעזור לדשא בבוא הקיץ לבקוע מבעד לקרקע הרחוסה; (ג) כאשר תכף מגיח מקרן הרחוב האוטובוס, זה לא הזמן לעקרונות מופשטים.

וכך אנחנו דוהרים לרוחב המגרש, מסתכלים שמאלה-ימינה, חוצים את הכביש ומתייצבים בתחנה. לעמוד ליד שפת המדרכה – מסוכן, אבל אם אתה רוצה להבטיח לך מקום סביר באוטובוס – אין בררה. אם זה אוטובוס קצר, הוא יהיה מלא לגמרי, ואתה יכול רק לקוות שאם תהיה מספיק קרוב לדלת, תידחס פנימה מכוח התנופה של האנשים שמאחוריך, שברור להם – אם אתה לא בפנים, הם בטוח בחוץ. לעומת זאת, אם אתה רחוק מהדלת, סיכוייך יורדים פלאים, כי אותו הכוח שבמקרה הראשון דוחף אותך פנימה, במקרה הזה יהדוף אותך החוצה. מכאן הצורך המסוכן לעמוד על שפת המדרכה.

מהרגע שאתה בפנים, עליך רק לדאוג שזרם האנשים שחותרים ליציאה בתחנות הבאות לא ישטוף אותך החוצה לפני הזמן, ואם לא היה לך מזל, כלומר: לא היה לך במה להיאחז, ומצאת את עצמך מחוץ לאוטובוס לפני התחנה היעודה, עליך להיצמד לדלת (כמו שכבר הוסבר), ואז מכוח הרצון העז של הנוסעים החדשים לעלות, תידחף חזרה פנימה. כמובן, אם מדובר בשני אנשים שרוצים להגיע לאותו היעד באותו האוטובוס, התמרונים הופכים קשים יותר, כי צריך לשמור על קשר עין ועל תיאום מושלם.

לעומת זאת, אם זהו אוטובוס ארוך, הוא בדרך כלל עמוס הרבה פחות, ואז המטרה שונה לחלוטין, והטקטיקה – בהתאם. באוטובוס ארוך, ייתכן שיהיו מקומות ישיבה פנויים, ואפילו – זוגות של מקומות פנויים. באוטובוס הקצר והמלא עד להתפקע, עד כדי כך שמבחוץ הוא נראה עגלגל יותר מאשר זוויתי – באוטובוס כזה ברור לגמרי איך צריך לפעול, אבל באוטובוס הארוך שפע האפשרויות מבלבל.

אם האוטובוס מגיע כמעט ריק, ואילו הממתינים בתחנה (ואתה בתוכם) הכינו את עצמם להסתערות אל תוך מקשת המעילים הצפופים, אז יקשה עליך לשמור על קור רוח לנוכח מגוון המקומות הפנויים והמעברים המרווחים שעומדים לרשותך, כשאתה, בעצם, קיווית רק שיינתנו לך להידחף פנימה. למעשה, אם אינך מוכן לכך מבעוד מועד, קל מאוד לפספס הזדמנות נדירה כזו שנקרתה על דרכך, מכיוון שאחרי שהתגברת על ההלם הראשוני, הנטייה הטבעית שלך תהיה להיכנס לאופוריה ולהתחיל לחפש לך בנחת את המקום

המושלים, בלי להתחשב בכך שכל שנייה של התלבטות עולה לך באובדן האפשרויות, כי ההמון שחיכה יחד איתך בתחנה מתפשט בחלל האוטובוס כמו שמי הגשם ממלאים את כל ניקי הקרקע ברגע שפורץ מבול, כך שבסופו של דבר אתה עלול למצוא את עצמך במצב המצחיק והעצוב, שבו נכנסת לאוטובוס פנוי ולא נמצא לך מקום לשבת.

הפתרון הוא להחליט מראש אם אתה בוחר בעניין הכרוך בסיכון, או שאתה מעדיף ביטחון משעמם. שכן, המושבים הקדמיים נותנים לך אפשרויות תצפית מגוונות, אבל חושפים אותך לסכנה, שתידרש לפנות את מקומך לטובת מישהו שמצבו העדין דורש זאת, ואילו בירכתי האוטובוס העומס מגן עליך באותה מידה שהוא מגביל אותך וחוסם את שדה ראייתך, כי היושבים במושבים הקדמיים יאלצו לוותר על מקומם לכל הראויים לכך, וישיבתך סביר שלא תופרע.

...בינתיים מגיח מקרן הרחוב אוטובוס ארוך המורכב משני חלקים המחוברים ביניהם במעין הרמוניקה. אנו מזנקים אל הדלת, ומהסריקה המיומנת שאורכת כהרף עין, עולה שאמנם האוטובוס לא מלא עד אפס מקום, אבל מקומות ישיבה אין בו בוודאות, ולכן יש להתרכז בבחירת מקום עמידה מועדף. אני בוחרת לעמוד על משטח הרצפה העגול שבחיבור בין שני חלקי האוטובוס. בצדי המשטח, צמוד לפס הגומי המכווץ שנמשך לאורך הקירות והתקרה, יש שני מעקי ברזל, ואם מכניסים טיפה את הראש בין שלביהם, אפשר לראות את הכביש החולף במהירות מתחתינו, סרט אפור חלק. למקום עמידה זה יש שני יתרונות. האחד – כשאתה צמוד למעקה, אתה נמצא, למעשה, במין מפרץ מחוץ לנתיב תנועת הנוסעים. השני – נעדר תכלית מעשית ולכן מהווה בונוס משמח בהפתעתו – כשהאוטובוס פונה, הרצפה העגולה מסתובבת.

אבל מסלולו של האוטובוס ישר למדי, ועד הסיבוב הבא עדיף למצוא משהו אחר להתעסק בו, למשל – המעקה שאליו מחוצים אבא ואני. מעניין אם הקול שאפשר להפיק ממנו בנקישה נעים לאוזן, כמו שנעים לעין מראהו השחור והמבריק. סביר שעכשיו יתקבל צליל עמום למדי, בגלל כל האנשים הנשענים על הברזל המוצק בכל כובד משקלם. כדי לכדוק את זה צריך להוריד לפחות את אחת הכפפות. כמו שחשבת – הנקישה באצבע צרדה גורמת רק לצקצוק אטום. העומס נוטל גם את סגולות ההדהוד המתנגן של הצינורות.

אומרים שיש לי שמיעה מוזיקלית די טובה – אחותי ואני קיבלנו את זה מאבא, ואילו אימא, שאוהבת מאוד לשיר לעצמה תוך כדי עבודות הבית, מקנה לכל

שיר מנגינה משל עצמה, ואם אבא נמצא בסביבה, הוא עושה לה פרצופים של ייאוש מעושה, אבל לאימא לא אכפת, היא נהנית מעצם הזמרה ולא מהתוצאה, ולכן היא רק פורצת בצחוק הפעמונים המצטלצל שלה.

המחשבה על מוזיקה קצת מעורדת: יכול להיות שהיום תהיה "פעילות מוזיקלית", וזה יגרום למחצית הראשונה של היום להיות נסבלת יותר. למעשה, הימים בגן לא היו מעיקים כל כך, אילו לא היו מתעקשים שאני אוכל. אפילו שנת הצהריים לא נוראה כל כך, למרות שמוכרחים לשכב במיטה ולהיות בשקט, גם אם לא נרדמים (אני לא נרדמת אף פעם, מאז שאני זוכרת את עצמי). כל עוד אתה לא מעיר אחרים, ויותר חשוב – לא מפריע לגנות בהפסקה שלהן, לא יכעסו עליך. אם שוכבים על הצד עם הפנים לחלונות, אפשר לראות איך הדמדומים השקופים בתכלת ובוורוד הופכים בלי משים לערב כהה ומבריק כמו נייר עטיפה, ואיך אוזל הצבע מצמחי העציצים שעל אדני החלונות, והם הופכים לקווי מתאר כהים על רקע השמים המחווירים, ואחר כך, כשהחושך הקטיפתי אוטם את הזוגיות לראי בזכות האור החלש שמגיע מהצד המרוחק של החדר, צפה ומצטיירת בעדינות השתקפות הצמחים השקופה ומושיטה את עליה לגעת בזוכית. לאט לאט נמלא החדר בהקלה שקטה וצוהלת – היום מתקרב לסופו, ולא צפויה עוד פורענות גסטרונומית שראוי לחשוש מפניה.

נושא האוכל היה רגיש אצלי מאז ומעולם. מאז ינקוטי הייתי מעין צפרדעון חיזור, ולא נתתי למשפחה את הנחת שבצפייה בילדה האוכלת בתיאבון. אפילו הבישולים של סבתא, מתובלים בניסיון ומומתקים באהבה, כמו כל עבודה שזוכה להיעשות על ידיה – אפילו הם לא מעוררים בי חשק לאכול יותר מכמה נגיסות. מיותר להגיד שהארוחות של הגן, ובמיוחד, כמובן, ארוחת הצהריים, משרות עלי עגמימות כשאני חושבת עליהן מרחוק, וגורמות פלצות כשעלי להתמודד איתן בפועל.

אי-אפשר להגיד שהיום בגן רצוף במטלות לא נעימות, הפעילויות שנעשות בין אירוע קולינרי אחד למשנהו אפילו נחמדות למדי, אלא שתמיד רובץ לו החשש מפני הארוחה הבאה.

כבר בכניסה מכה בכ הריח שמיוחד לגן ולמסעדות הפועלים הזולות – הריח המאוס של בצל מבושל וצחנת סמרטוט רצפה מלוכלך נאבקים זה בזה על השליטה באוויר חדר המדרגות, נישאים על אדי מי כלור ומתובלים בקמצוץ ניחוחם המתקתק והצורם של עלי דפנה, המזכיר כי אמנם כעת בוקר, אבל גם היום לא שכחו לפתוח בהכנת מרק הצהריים. תזכורת שמנפצת את

התקוות הלא־מציאותיות ליום ללא מרק, והאופטימיות הרכה שהחלה להרים את ראשה בדרך מתחנת האוטובוס, נמוגה ונמסה בבלייל הריחות.

ובכל זאת, תלאות הצהריים נראות רחוקות בשעה כה מוקדמת, שבה כדאי להתרכז בארוחת הבוקר הקרובה. ברגע שנכנסים לחדר הכיתה וסוגרים את הדלת, משאירים מאחור את מלחמת הריחות המתרחשת בחדר המדרגות. יום אחרי יום נערכים שם קרבות שמסוגלים לגרום לדחף כמעט בלתי נשלט להקיא אצל ילדה שנאלצת לחצות את השטח המפורז בדרכה פנימה והחוצה.

תוצאות המערכה ידועות מראש. לקראת הצהריים, כאשר המרק מבעבע במטבח במיטב כוחותיו, משתלט ריח הבצל המבושל על כל המרחב האווירי, כאשר עלי הדפנה תורמים את ניחוחם החריף והמבחיל כסמל לניצחוננו של התבשיל. אך אחר הצהריים, כשכולם ישנים ובמטבח מאחסנים במקרר או אפילו שופכים לביוב את שאריות הארוחה (מה שללא ספק אני הייתי עושה בשאריות אלה, אילו רק היו מפקידים את גורלן בידי), בשעה זו, שבה המנקות מתחילות את המשמרת השנייה והיום מתהפך ונכנס לחלקו השני והטוב, חל מהפך בשדה הקרב על השליטה האווירית, שכן אדי הבצל כלואים כעת מאחורי דלת המקרר או אפילו (הלוואי!) נסחפים בעקבות שאר מרכיבי הארוחה בצינורות הביוב, ואילו סמרטוט הרצפה החום־אפרפר, שאיבד מזמן את מרקם הבר שלו והפך לעיסה חלקלקה, מצחינה ורוטטת – הסמרטוט נשלף ממקום מחבואו, שממנו ניהל מלחמת גרילה אמיצה כל שעות לפני הצהריים, וכעת הוא נטבל במי הכלור, נכרך סביב המגב ומנצל את אוזלת ידו של המרק השבוי, כדי לחגוג את ניצחוננו בריקוד מתפתל על גבי המדרגות השחוקות, וניחוחו הרקוב המתובל בצחנת הכלור מיתמר מהרצפה הלחה...

אבל בבוקר עדיף שלא לחלום על מה שיהיה אחר הצהריים – צריך להיכנס לכיתה, להגיד מהר שלום לאבא ולפנות מיד להתעסקות שבהורדת הבגדים: הכפפות, הצעיף, המעיל, ואז – הכובע, המטפחת, הסוודר וגרביוני הצמר. את המעיל יש לתלות באחת הארוניות הצבעוניות שלאורך הקיר, את המגפיים להעמיד מתחת ואת השאר לקפל ולהניח על המדף, ואז לנעול את נעלי הבית ולהיכנס לחדר הכיתה. זהו אחד היתרונות של החורף – מלאכת ההתפשטות מסיחה את הדעת מהרגע הקשה שבו אבא סוגר אחרינו את הדלת ובהרף עין מתנפצת לתקוות השווא התמימה שהוא יתחרט וייקח אותי איתו, ועוברת היותי לכד בגן לעוד יום אינסופי נעשית בלתי הפיכה. מה שחשוב עכשיו, זה לא להתפתות לרצון לרוץ לחלון ולחפש את גבו המתרחק של אבא בין עצי השביל באור הכחול־אפרפר של הבוקר.

במקום זה עדיף לגשת לחלונות שבקיר המרוחק. על אדניהם צומח גרניום. הוא מתעלם מהנוף החורפי שנשקף אליו, כנראה, בזכות האקורדיון של ההסקה המרכזית הקבוע בקיר שמתחת לחלון. הוא בטוח שעכשיו קיץ – אחרת הוא לא היה מצמיח תפרחות ארגמניות כאלה, עד שנדמה שהפרחים מאירים בנוגה ורדרד. התפרחות נישאות על גבעולים חלקים ובהירים, הנרכנים בחינניות מעל האדנית, כך שהראשים המתולתלים של הפרחים נוגעים קלות זה בזה, וכל האדנית נראית כמו הסתודדות מורכבת, שבה לכל תפרחת יש סוד לגלות דווקא לחברה הרחוקה יותר.

...בינתיים הגיע הזמן שלנו להתקדם לעבר היציאה מהאוטובוס. אבא ואני מחזיקים ידיים ומתחילים לפלס את דרכנו החוצה. היתרון של אבא הוא בכוח. באמצעות לחץ מתון הוא יכול לבקוע את מקשת המעילים הסוגרת עלינו. היתרון שלי הוא בגודל, כלומר: בקוטן, או ליתר דיוק – בשילוב המוצלח בין הממדים המצומצמים לבין המיקום. למעשה, האנשים באוטובוס נצמדים זה לזה, עד כמה שמאפשר להם זאת החלק הרחב ביותר של גופם. החלק הזה נמצא בדרך כלל באזור הטוסיק, כך שהמפלס התחתון של האוטובוס (שהגובה שלי כמעט ולא חורג ממנו) נשאר מרווח דיו, כדי שאוכל להשתחל תוך הפעלת לחץ מינימלי. כלומר: הגובה שלי ממקם אותי במרחב שנוח לתמרונים, והגודל שלי מאפשר לי להתקדם כמעט ללא מאמץ – כמו מחט שחודרת לברדה בלחיצה חלשה, לעומת חפץ קשה, שצריך להתאמץ הרבה יותר כדי לקרוע בו את הברד.

אנחנו נשפכים מהאוטובוס בשלום, או יותר נכון – נמעכים החוצה, כמו משחת שיניים מתוך שפופרת עם פתח צר מדי. הכובע של אבא במקום, והתיק שלו ביד. בנוגע אלי – כל חלקי הלבוש שעלי מהודקים, מלופפים וקשורים בקפידה כזו, ששום תלאות תחבורה לא יפגעו בסדרם, ובכל זאת קר לי ביד. למה?...

אחת הכפפות חסרה לי – כפפה משובצת אפור־ירוק, עם קצה מחודד, שאימא סרגה מעשה פלאים על חמש מסרגות מצטלצלות ולא כל כך תואמות משתי פקעות צמר מקפצות, מתגלגלות ומסתבכות, כמו זוג גורי חתולים שאין לנו. כנראה, הכפפה נשמטה כשבדקתי את הקול שמשמיע מעקה האוטובוס, ובכל מקרה – גם אילו הייתי שמה לב לכך שהיא נעלמה, לא היה בכוחי להצילה: אם היא הגיעה לרצפה, לא יכולתי להרים אותה, כי בשעות השיא יש גבול אפילו ליתרונות הגודל והמיקום שלי, ואם היא נפלה אל העבר השני של המעקה, לתוך הרווח שדרכו רואים את הכביש החולף מתחתנו במהירות

אל־טבעית – אם היא נפלה לתוך הפתח הזה, אז היא בטח מונחת לה אי־שם על האספלט, ירקרקה ומצונפת, וכבר לא שלי, כי אין סיכוי שאני אמצא אותה, בעוד אחותה מתרפקת על כף ידי החמימה. אני מראה לאבא את הירד החשופה, והוא מוריד אחת מכפפותיו שלו, כפפת עור שחורה עם בטנת פרווה. הוא מחזיק אותה כשהפתח הצמרי שלה מופנה לכיווני, ואני מכניסה לתוכה את היד בפרצוף רציני במיוחד, כמו שהנסיכים מהאגדה הכניסו את ידיהם לשקיק עם שתי האבנים, בתקווה להוציא את הלכנה, שמשמעותה אושר, ולהשאיר בפנים את האדומה, שמשמעותה אבדון, בלי לדעת ששתי האבנים אדומות. וכך נקטלו הנסיכים המוזרים האלה, שניחנו באומץ חסר התוחלת להסתכן בדבר שבכלל לא תלוי בהם, עד שהגיע אחד חכם ונועז ועשה תרגיל מבריק – זרק אל מי הנהר את האבן ששלף, וביקש שאת צבעה יקבעו לפי צבע האבן שנשארה בשקיק, וכך הפנה לטובתו את רמאותם של הרעים. אני מכניסה את היד לכפפה החמימה בכובד ראש ובהתרגשות מעושה, כמו שבטח עשה הנסיך החכם, ואבא מהדק את שוליה לתוך שרוול המעיל, כדי שהיא לא תיפול.

אנחנו חוצים את הכביש ומתחילים לצעוד לכיוון הגן. אני מנפנפת בכף היד השחורה שלי ומשתדלת לשוות לפרצוף שלי הבעה מלאת חשיבות ומסתורית, כמו איזה יצור מסרט מצויר, שטבעי בשבילו להסתובב עם יד גדולה כזאת. אני מגרישה שבאמת הפכתי קצת למישהי אחרת, לא אמתית, אולי מצחיקה עם הכפפה הגדולה הזאת, שאצבעותיה השחורות כפופות מעט, כי הן קיבלו את צורת היד של אבא, אבל גם ראויה לחשש, כי לך תדע מה אני מסוגלת לעולל עם הנפנוף הנמרץ הזה והמבע החמור.

אנחנו עוברים בדרך הרגילה, על פני העצים הקטנים ששתלו באביב והיה להם זמן להתחזק בקיץ, ועל פני הבניינים שדומים לבית שלנו, אבל יותר ישנים ויותר אפורים ויותר ביתיים. מובן שהאזור הזה לא מתקרב לנועם הקורן שברחוב של סבתא, אבל נראה שכאן הדברים מתחילים להסתדר במקומם ולהפוך למשהו שנותן הרגשה של בית. ככל שאנחנו מתקדמים, אפילו כפפת הפלאים שלי, כמה שלא מנפנפים בה, לא מצליחה להרוף את המועקה המופרת. למעשה, הכפפה הופכת לעוד משהו יקר־ערך, שבקרוב מאוד אני איאלץ להיפרד ממנו לכל היום הארוך – מחושך עד חושך.

כמה נשים עומדות ליד הכניסה, משלכות ידיים מהקור. באור החלש כולן נראות לבושות אפור. בעצם, אלה הגננות. משום־מה הן עומדות בחוץ, כאילו עכשיו תחילת הקיץ, ובבוקר נשארים קצת בחצר לפני שנכנסים פנימה. אני

יודעת שבשלב הזה עדיף לעשות הכול כמה שיותר מהר – לחתוך במכה אחת ולא למשוך זמן. אנחנו אומרים שלום, והגננת שלי עונה משהו, אני לא שומעת מה, כי אני עסוקה בשאיפת אוויר לקראת הצלילה לחדר המדרגות ובגיוס כל כוח הרצון לקראת הפרידה מאבא. אבל אבא פתאום עוצר: מה? – התפוצץ הצינור הראשי של ההסקה. התפוצץ הצינור הראשי, אני חושבת, אולי זאת סיבה מספיק טובה, כדי שלא יהיה מרק היום... הגן יהיה סגור כמה ימים, זה קרה בלילה, ולכן לא הספקנו להודיע. הגן יהיה סגור, אני חושבת, אם ככה, אולי באמת יוותרו על המרק... אנחנו ממשיכים לעמוד עוד רגע, ואני מרימה את הראש אל אבא. הוא לא נראה כמו מישהו שמתכוון לקפוץ על המדרגות שתיים-שתיים, כמו שהוא נוהג תמיד. הוא עומד במקום, היר עם הכפפה מחזיקה את התיק, והיד השנייה, החשופה, תלויה בחוסר מעש, אדומה מהקור ובודדה. הוא מסתכל עלי בתימהון מרוכז, כאילו אני איזה מכשול שצץ לו במפתיע באמצע התנופה של מרתון הבוקר. הגן יהיה סגור, הוא שואל בשקט, כהרגלו לחזור בנימת שאלה על הדבר האחרון שנאמר לו, כדי שלא לשתוק בחוסר נימוס בזמן שהוא חושב.

הגן יהיה סגור?... מה מה מה?! בגלל זה אבא נראה מבלבל, ולא נכנסים פנימה? זה אומר שלא צריך להיכנס היום? זה אומר שאי-אפשר להיכנס היום? זה אומר שעכשיו עלינו להסתובב וללכת לכל מקום אחר שהוא לא הגן?! והיום לא צריך לשחות בכליל הריחות הסמיך, לא צריך להיפרד מאבא ליד הארונות הצבעוניות, לא צריך לחכות לארוחת הבוקר, ובאמת לא יהיה מרק היום! היום אני אלך עם אבא בשביל שמתרחק מהגן, בדרך שבבקרים הרגילים נועדה רק לו. היום אני אשתתף ביום שעובר על העולם מחוץ לקירות הגן – היום הארוך להדהים, היום של האנשים החופשיים לעשות כרצונם – עם תנועת המכוניות המכוסות כפור וכמו מצופות באבקת סוכר, והצבע שלהן רק מאיר קלושות מבעד לשכבה הלבנה המבריקה; עם הולכי הרגל הנחפזים על המדרכות, כל אחד ליעדו המסתורי והמבטיח; עם נוסעי המטרו, שמוצאים בארנקם את המטבע הנכון וצוללים למעמקי האדמה בארשת רצינית עד להצחיק, ניצבים באלכסון לעומת המעקה של המדרגות הנעות ונעלמים לאט מהעין של מי שצופה בהם מלמעלה; ואלה שעולים בחזרה אל פני האדמה בתחנות השונות, שאף פעם לא הייתי בהן, ומצפה להם השלג שיורד על העצים, או השמש שצצה פתאום ומאירה את השרדה... והקפה המתוק שנמזג לתוך כוסות הקרטון החמות בקפטריות, והסנדוויצ'ים עם גבינה או עם נקניק, וכיכרות הלחם הריחניות, שיד מסתורית הודפת אותן במורד מדפי העץ המשופעים

בחנויות, ובקבוקי החלב הכחלחלים, המצטלצללים בסל הרשת בדרך הביתה, והאור הבהיר שבא מהשלג, והאפלולית היורדת משמים מתקדרים, והפתיתים הרכים שנופלים, מסתחררים כמהורהרים, או ממהרים בשורות סדירות עם הרוח – החל ברגע זה, אני חלק מכל אלה!

אבא ממשיך לעמוד, הוא עדיין חושב. מבחינתו, לא מדובר רק במשוכה מפתיעה אחת, שהופיעה פתאום באמצע המירוץ, אלא בשינוי שישפיע על כל המשך המסלול. מבחינתי – כל התפתחות עניינים מכאן והלאה נראית מלהיבה באותה מידה. מין צהלה שקטה יורדת עלי.

אבא מושיט לי את ידו – הוא החליט: ניקח אותך לעבודה של אימא. אנחנו אומרים שלום ומתחילים לצעוד בחזרה. באמת כל חלונות הגן חשוכים, ואני לא שמת לי לב, כנראה, כי הסתכלתי רק למטה. אני חושבת, בצביטה בלב, שמעכשיו כל בוקר אסתכל לראות אם יש אור בחלונות, ואתאכזב, כי מה שקרה היום, קורה רק פעם בחיים. בעצם, מהרגע שהיום הנפלא הזה התחיל, הוא התחיל להיגמר, והשיא שלו – רגע הגילוי – כבר חלף, וככל שאני מתרחקת מהגן, כך אני מתקרבת לסופו של היום. אני חושבת שמעכשיו הבקרים יהיו קשים יותר, כי כעת יהיה לי זיכרון ממשי להתגעגע אליהם, ולא רק חלום. בדיעבד, הרגעים הכי יפים היו, כאשר התקדמנו לכיוון הגן, בלי לדעת מה צפוי לנו, וברגע שהבנתי את גודל השמחה, החלה הספירה לאחור. מצד שני, הגננות אמרו שהשיפוץ ייקח כמה ימים, וכמה ימים הם בטוח יותר משניים, כלומר: לפחות שלושה, ואחר כך בדיוק מתחיל סוף השבוע – תקרית המזל הזאת, אפילו התזמון שלה מושלם. התקתוק המעיק של שעון הספירה לאחור נבלע לעת עתה לגמרי בשפע הזמן שעוד יש לפני.

...כשבערב אני חוזרת עם אימא הביתה, ופתיתי שלג פרוותיים מסתחררים מסביב לפנסים בכתמים המטושטשים של האור החלבי־זהבהב, והמגפיים שלנו מטביעים עקבות בשכבה הטרייה בקולות נפצוץ וחרקוק, וחלונות הבניינים מאירים – מבעד לתחרת השלג ומבעד לחושך הכחול והשקוף – בתכלת, בוורוד או באפרסק – לפי צבע האהיל או הווילון, ואני יודעת, שמחר בבוקר, לפני העבודה, אימא תיקח אותי לסבתא, אני כבר מתחילה להתגעגע הביתה.